

Lassan kihalt belőlem minden ünnep. És ünnepélyesség. Először is azt kell tudni rólam, hogy amolyan tudathasadásosan osztozom meg a hagyományosság és a nonkonformizmus között. Sok tradícióra úgy tekintek, mint fölösleges giccsre, ami inkább csak megfullasztja az ünnepet, legalábbis azt a fajta igazi, őszinte ünnepet, ami ünnepélyessé, könnyeddé, örömtelivé teheti az alkalmat. Amióta azonban egy hagyománytalan országban élek, azóta hiányukat érzem.

Másodsorban azt kell tudni rólam, hogy nem vagyok, vagy legalábbis vallásos értelemben nem, istenhívó. Amikor pedig kultúránk legnagyobb ünnepeit, karácsonyt, húsvétot megfosztjuk vallásos jelentésüktől, akkor két lehetőségünk marad: vagy kiállunk a sorból és nem ünneplünk, vagy visszaválozunk pogányokká, és lealacsonyodunk a kereskedelmi ünnep szintjére. Én a második utat választottam.

Mert szeretek ünnepelni. Nem származom nagy családból, nincsenek erős kötelékeim egy erős vidékhez, nem voltunk sem gazdagok, bár legtöbbször nagyon szegények sem. Nem volt szerencsém mondjuk egy magyartanár anyukához vagy egy történész apukához. Ezt azért mondom, mert gyerekkoromban megfordultam néhány „magyartanár anyuka” és/vagy „történész apuka” lakásában, és ezeket a lakásokat mindig csodásnak találtam, ami nemcsak a parketta adta melegségnek volt köszönhető (még mindig vágyom egy parkettás lakásra, még akkor is, ha most a zöldek nem olvasnak tovább), hanem a sok varrottasnak a falakon, a párnákon, a könyvekkel elborított polcokon és főleg a konyhában. Főként a „magyartanár-kategória” vált számomra a hagyományok és a modern városi lakás tökéletes ötvözetének sztereotípiájává. A mi ünnepeink mindig ugyanúgy teltek el, ha jól vissza tudnék emlékezni, talán meg is esküdnék rá, de nem fogok, mert soha semmire nem tudok jól visszaemlékezni, hogy a menü sem változott évről évre, még akkor sem, ha anyám már hetekkel korábban elkezdte a nagyon vastag, fekete borítójú receptes füzet kiolvasását (csak megjegyzem, hogy a millió tésztareceptet apám írta le, pedig ő még egy teát sem tudna megfőzni), nagy odafigyeléssel görnyedt föl a konyhaasztalon késő esténként, és ilyenkor mindig nagyon fáradtnak tűnt nekem, és nagy tanácskozások folytak a sütemény hat-hét tésztafélét illetően. Végül természetesen mindenki – vagyis én, mert apám hozzáillő érdektelenséggel vágta mindig rá, hogy neki aztán mindegy, pedig neki kellett volna a legkevésbé mindegy legyen, hiszen ő ette meg mindig a javát; a nővérem pedig talán örökösen kiválni akart a családból, ezért (bár nem tudom biztosan), úgy vélem, soha nem vokolt, de az is lehet, hogy diétázott, vagy nem szereti a tésztát, talán, ha jobban ismernénk egymást, ezt is meg tudnám pontosabban mondani – a saját kedvencére szavazott, aztán anyám kiválasztotta a maradék ötöt. Természetesen mindig nagytakarítás előzte meg az ünnepet, és mai napig nem tudom, hogy egyszerű véletlen, hogy az évi két nagytakarítás egybeesik az évi két nagy ünneppel (ősz vége – karácsony, tavasz eleje – húsvét párosításban), vagy pedig az ünnep nem jön el a nagytakarítás nélkül, így aztán babonás hagyománnyá vált. Persze, tudom, milyen jó érzés tiszta lakásban ünnepelni, de ma sem értem, miért nem lehet minden nap tiszta lakásban élni, és mondjuk rendszeresen közepesen takarítani a kétszeri nagy plusz sokszori kicsi helyett, vagy akár nagyon sokszor kicsit, ahelyett, hogy húsvétig gyűjtögetjük a port a szekrény tetején, mint a vöröshagyma héját a tojásfestéshez. Summa summarum, egy egyszerű, tizenkettő egy tucat kispolgári városi családban nőttem fel, és bár túl kevés ideig, de volt nekem egy nagyanyám „falun”, de az nem is volt igazi falu, hisz Kalotaszeg peremén állt, egy pontos köpésre a várostól, ahol a „hagyományörzés” immár a zöldségeskertre és a kinti vécére korlátozódott (az előzőt mostanában nagyon gyakran felemlégetem amolyan Amintiri din copilărie\* szájizzel, zsíros kenyérral zöldhagymáért felbandukoló kontextusban és szupermarketi paradicsomvásárlás közben, utóbbiért viszont csöppet sem nosztalgiazom), így aztán nem mondhatom, hogy színes hagyományokkal dúsan teltek el ünnepeink, mégis hiányoznak. Ezekről a ceremóniáktól megmaradt bennem az ünnep jelentőségének megadása, mintha maga az Ünnep előtt kéne tisztelegni. Nem is annyira a tartalom a lényeg, hisz – bár istenfélésre igyekeztek nevelni, és, mint mindenki másnak, nekem is volt egy határozottan vallásos időszakom – a vallásórákkal akkor szakíthattam, amikor megtudtam, hogy az önkielégítés (is) bűn, emellett pedig mindig sejtettem, hogy a szüleim hite nem mélyebb a templomba járásnál, így aztán otthon a karácsony sem Jézuska születéséről szólt, hacsak nem a kántálás közben, hanem a sonkába tekert beuf-salátáról és az ajándékokról, meg a karácsonyfa díszítéséről, amit, nem tudom, miért, de a mi családukban mindenki csak kényszerből cselekedett. Ahogy húsvét sem a megváltásról szólt, hanem a tésztákról meg az öntözők tisztességes várásáról. És a születésnapok sem arról szóltak, hogy milyen jó, hogy te megszületél, és vagy nekünk, hanem az évésről-ivásról és ajándékpapírba csomagolt szükségcikkekről. És a névnapokat bűn volt elfelejteni, és a házassági évfordulókról senki sem tett említést, mintha azok nem is lennének ünnepek, és a nemzeti ünnepek négyünk közül csak számomra voltak ünnepek, a többiek számára legjobb esetben szabadnapok voltak.

Aztán jött a (meg)váltás, cseberből vödörbe, és nemcsak szülői házat, hanem országot és egyedüllétet egyszerre hagytam magam mögött. Egy nagyobb országba, egy nagyobb családba, egy nagyobb egyedüllétbe költöztem önkéntesen bele, olyannyira naivan reménykedve a happy endben, amint csak egy szerelmetes szűz tud hinni egy lovag két szép szemében.

Húsvét már az első évben kihalt belőlem. Itt az egyedüli húsvéti „hagyomány” (kár ezt a szót erre pazarolni) a csokitojás-ajándékozás. Ismétlem: az egyedüli húsvéti hagyomány. Se nagytakarítás, se tojásfestés, se zöld füvekért kalandozás a hagymahéjhoz (hisz míg ott – ami egykor otthon volt, de a hon elveszett belőle – nem mindig engedte a tél, hogy könnyen festői zöldhöz juthasson az ember, addig itt majdhogynem már a bodza is elért húsvétra), se tésztasütés (de hát ki süt még egyáltalán tésztát?), se családi ebéd vagy vacsora, se öntözők unalmas várása és számbavétele (igenis jegyzőkönyvet írnak a lányok, hogy ki és hány óra körül locsolta meg őket) és hamis vonakodása az olcsó parfümöktől, se húsvétkedd, amikor hidegvíz lehet önteni a buli után alvó srácok nyakába a visszajáró ürügyén. Az ember vagy mélyen hisz a megváltásban, és akkor saját belső világában ujjongva ünnepel, vagy hagyja kihalni magából. Ennek ellenére a színes tojásokhoz ragaszkodom. Első évben csak hagymahéjjal festettem, másodikban felfedeztem egy orosz üzletet, ahol tojásfestéket is tudtam vásárolni (egyéb, ennél sokkal, de sokkal fontosabb termékek mellett, mint például a tejföl), harmadikban már a férjem is ízt kapott a dologhoz, negyedikben már jobban ragaszkodott hozzá, mint én, így aztán az ötödikben belém is visszacsalta a tojásfestés öröme. Hogy nem is szeretek tojást festeni, mert nincs bennem egy cseppnyi vizuális kreativitás és egy körömfeketényi kézi ügyesség sem? – hát ez már csak részletkérdés, fő, hogy két napig színes tojás díszleg az asztalon. Hogy ugyan minek? – hát van eléggé erőszakos természetem ahhoz, hogy amikor barátokkal töltjük a húsvétnak csúfolt hosszú hétvégét, akkor rájuk erőltessem a kívánságos tojástörésesdit. Húsvét már az első évben kihalt belőlem.

A majális már a második évben kihalt belőlem. Barátok nélkül, kalandvagyó barátok nélkül, igazi természetjáró barátok nélkül, majálisozó hagyományok nélkül egyre jobban gyűl össze a számban a nyál, ha miccsre gondolok. Igen, pedig mi általában bogrács-gulyásoltunk akár az eső alatt is május elsején. Az ember kevéssel is beéri, ha semmije sincs. Első évben kikocsikáztunk a hegyekbe két szendviccsel a hátunkon. Fiatalok voltunk, és én még szerelmetes szűz, ő pedig szép szemű lovag. A majális már a

második évben kihalt belőlem.

A halottak napja már a harmadik évben kihalt belőlem. Csak nagymamámhoz jártam ki esténként, utolsó nap, gyertyát gyújtani. Vallástalan hitetlenségem ellenére, fontos volt számomra nagymamával évente megbeszélni a megbeszélivalókat azon a faluvégi dombocskán. Első évben aztán kimentünk a nagy belvárosi temetőbe, ahol minden olyan katonásan rendezett, és ahol a férjem rokonai egy hatalmas családi kriptában nyugszanak az egyik ősapa szobra alatt, és ahol elpletykáltuk egyes holtak hőbortjait és egyes élők zártagyúságát. Két kis gyertyát sikerült elhelyeznem a szobor talpazatán, szerintem a rokonok azóta is kíváncsiak, hogy kinek juthatott eszébe virág helyett gyertyát vinni a temetőbe... Aztán kiléptünk a temető hatalmas kapuján a főutcára, az áramló tömegbe, ezen a napon ugyanis hatalmas vásár van azon az úton ebben a városban. Második évben majdnem elkéstünk, mert a temető délután hatkor zár. Harmadik évben elkéstünk. Negyedik évben túl fáradtak voltunk a tömeghez, a városig megteendő úthoz, a látszatokhoz. Ötödik évben benéztünk, mert közben férjem édesapja is helyet kapott az ősapa szobra alatt, és kötelességünknek éreztük, hogy meglátogassuk. A halottak napja már a harmadik évben kihalt belőlem.

A nemzeti ünnepek már a negyedik évben kihaltak belőlem. Ebben az évben kezdtem elfogadni magányomat. Rájöttem, hogy hazátlan, gyökértelen, nemzettelen, baráttalan, családtalan, hagyománytalan, politikátlan, és majdnem-majdnem nyelvtelen vagyok. Kristálytisztává vált előttem, hogy feleannyira sem vagyok már az, aki voltam. Hogy miközben örökös harccá vált bebizonyítanom, hogy magyar vagyok, kezdem elfelejteni, hogy magyar vagyok. Mit is jelent magyarnak lenni, ott, ahol a válasz az, hogy Budapest nagyon szép város? Mi értelme van a gyönyörű, kolozsvári magyar kocsmában vásárolt trianonos kítűzőmet mellemre szűrni március 15-én, ha senki észre nem veszi, és az a nap kítűzősen bár, de estére ugyanúgy telt el, mint az előző? Mi értelme van hazára gondolni, ha nincs hazád? Mi értelme van nemzetre gondolni, ha ezt megtagadják tőled? Ekkor akartam először tiszta szívvel, hogy megérkezzen a hír olasz állampolgársági kérelmem pozitív elbírálásáról. A nemzeti ünnepek már a negyedik évben kihaltak belőlem. Szilveszter és a születésnapok már az ötödik évben kihaltak belőlem. Első évben barátokkal töltöttük a szilvesztert, és a szerelmes szűz boldogan táncolta át az éjszakát a szép szemű lovaggal. Sőt, a vendég udvarhölgyekkel még egy Himnuszt is összehoztunk, annak rendje és módja szerint. Születésnapomra virágot kaptam. Második évben átdolgoztam az éjszakát, szakácssegédként járultam hozzá a vendégsereg mulatásához, éjfélkor pedig a szemetes kukák mellett bögttem ki magam, mielőtt visszatértem a vendéglőbe a külföldi (értsd: otthoni) vendégünket szórakoztatni. A születésnapomra nem emlékszem. Harmadik évben egy kisebb baráti csapattal vacsoráztunk a hegyekben. Háborúra kész hangulattal érkezünk, amin a szervezetlen káosz nem segített, amint az sem, hogy mire az éjfél koccintáshoz elindultunk a sípályák lokáljába, olyannyira sűrűn kezdett el havazni, hogy végül éjfél félúton, havazás közben, keréklánc-szerelés alatt ért utol minket, aminek persze senki nem örült rajtam kívül. Aztán én és a férjem a lokálban hagytuk a sereget, és nekiláttunk az amúgy 10 perces szerpentin leereszkedni a lakásba, amit körülbelül egy óra alatt tettünk meg, folyamatosan reménykedve, hogy a következő kanyar lesz az utolsó. Amikor pedig leértünk, kiderült, hogy induláskor a mi kulcsunkat nem adták vissza nekünk – hajnali ötig az autóban, természetesen fűtés végett bekapcsolt motorral, „pihentünk”... Másodikán összehoztuk és hazajöttünk pihenni. A születésnapomra nem emlékszem. Negyedik évben ötezer mérföldnyire utaztunk, ahol ő otthon kellett volna legyen, de nem volt, én pedig – örülve a kellemes nyári éjszakának és a *sangue caliente*\*\* -kban bízva, egy jó kis házibuliban reménykedtem – az európai kuriózum voltam, aki „türelmesen” végighallgatta a háromórnyi petárdázást. A születésnapomkor mindennél jobban vágytam egy bútortologató, szőnyegfelcsavarós, szendvicses, tánczenés éjszakai házibulira. Ötödik évben a szerelmes szűz és a szép szemű lovas december 31-én este 7 körül megvadultan nekilátott a legközelebbi szupermarketnek, hogy legalább egy üveg tequilával itassák át az éjszakát. Aztán lezuhanyoztak, felültek az ágy közepére, és egy pohár pezsgőbor kíséretében, 10 éve először a nemzeti csatorna 3, 2, 1-jére koccintottak, egy igazán jobb 2011-ben reménykedve... A születésnapomra nem emlékezett senki. Depresszió nélkül könyveltem el, hogy nincsenek barátaink, és valószínűleg további sokszor öt esztendő fog eltelni táncolás nélkül. Addig kíváncsian várom, hogy (magyarul) beszélni vagy táncolni felejték majd el hamarabb?

\* Gyermekkorai emlékeim (Ion Creangă könyve)

\*\* melegvérű